



NYIKOLAJ KOLJADA
**SZIBÉRIA
 TRANSZ**
 (Murlin Murlo)

Spiró György fordítása alapján a szövegkönyvet írta:
 Guelmino Sándor és Orbán Eszter

Olga, „Murlin Murlo” ----- Hámori Gabriella
 Inna, a nővére ----- Kerekes Éva
 Alekszej ----- Dömötör András
 Mihail ----- Anger Zsolt m.v.

díszlet: Horesnyi Balázs
 jelmez: Benedek Mari
 dramaturg: Orbán Eszter
 asszisztens: Érdi Ariadne

rendező:
 Guelmino Sándor

bemutató:

2006. SZEPTEMBER 30.

Támogató:

Médiatámogatók:



PESTI-11
SÚGÓ

Klubrádió

NYIKOLAJ KOLJADA
**SZIBÉRIA
 TRANSZ**
 (Murlin Murlo)



ÖRKÉNY ISTVÁN SZÍNHÁZ



KÉT LÁDON JÁRÓ SZÍNHÁZ, NONSTOP ELŐADÁS

Nyikolaj Koljada >>

Nyikolaj Koljada az új orosz drámaíró generáció atyja. 1987-ben vált színpadi szerzővé, azóta darabjai le sem kerülnek az orosz színpadokról. E rendkívülien termékeny szerzőveit a valóság ihleti, a nyomor és a perifériára szorultság mégsem húzza le a darabokat a sárba, figurái mindig valami egyetemeset mutatnak meg.

Koljada esetében a földrajzi hovatarozás is igen fontos. A Szovjetunióban született, a mai Kazahsztán területén, majd Szerdlovszkból a katonaság – és Afganisztán - után Moszkvába került az Irodalmi Főiskolára. De magát igazi vidéki embernek tartva, a moszkvai 'kiruccanás' után az Urál-vidéki, szibériai Jekatyerinburgba ment vissza, megalapította a Koljada színházat, s az Állami Színházi Intézetben drámaíró kurzust indított. Némi képzavarral mondhatjuk, hogy a mai fiatal orosz drámaíró generáció Koljada köpönyegéből bújt el, ott, a nyugat-szibéria síkságon.

A Szovjetunió felbomlása áttételesen adott sok témát Koljadának. Darabjai nem politikai állásfoglalások. Az egyszerű – vidéki - emberek világán keresztül beszél a lét kérdéseiről, nagyon sok humorral, szeretettel. Személyes életében csak annyi nehézséget okozott neki a politikai változás, hogy öreg szüleit csak útlevéllel tudja meglátogatni a ma már önálló államként működő Kazahsztánban.

A Szibériai Transz címmel most bemutatásra kerülő darabhoz a magyar nézők számára is kellemes időtöltést kíván

A 48 éves Nyikolaj Koljada a 80-as évek vége óta az egyik legtermékenyebb orosz drámaíró: Eddig 90 darabot írt, melyeket az egész világon előszeretettel állítanak színpadra. Moszkva neki köszönheti a rendszerváltozás utáni egyik leghosszabb színházi szériáját: a Murlin Murlot majdnem 20 évvel ezelőtt mutatták be a Szovremennyik Színházban és ma is telt ház előtt megy. Drámaíróként Koljada specialitása a társadalom peremén élő, szegénységgel, gyötrelmeikkel és spiritualitásukkal magukra maradt alakok ábrázolása. Az író becsmérői szerint Koljada korlátait mutatja, hogy ilyen figyelmet fordít vesztesekre és alvilági figurákra, ám egyedülálló empátiája, amellyel az „egyszerű emberek” reményeit és kétségbeesését ábrázolja, az Oroszország történetének ezen átmeneti időszakáról írók gurujává avatta. Koljada szemérmes, amikor a jekatyerinburgi Színházi Intézet drámaíró kurzusán arról esik szó, hogy mit is tud tanítványainak megtanítani. „Darabot írni nagyon egyszerű,” mondja nekik, a fiatalok arcán megjelenő félmosolyból ítélve nem először. „A baloldalon feltüntetted ki beszél. A jobb oldalra odaírod, hogy mit mond.”

Nyikolaj Koljada a Koljada Színház alapítója és művészeti vezetője. A színház pincny játszóhelye a volt KGB iroda alagsorában található. (Épp most folynak egy új épület átépítési munkái.) Ő a színház főrendezője, könyvelője, PR menedzserre, díszlet- és jelmeztervezője, és ha a sors úgy hozza, zeneszerzője. Pályáját színészként kezdte a 70es években, így az sem meglepő, ha kényszerhelyzetben néha beugrik egy-egy szerepbe. Szabadidejében – ha egyáltalán nevezhetjük így - az Ural című folyóirat főszerkesztője. Ez a vastag irodalmi folyóirat a régió legfontosabb értelmiségi kiadványa. Az író ezen kívül féltucat antológiát állított össze – és jelentetett meg – tanítványai darabjaiból a jekatyerinburgi Színházi Intézetben; ő az Eurázsia drámaíró pályázat alapítója és egyedüli szponzora. A pályázaton minden májusban pénzdíjakat osztanak a feltörekvő drámaíróknak. Oleg Lojevski, a jekatyerinburgi Fiatalok Színházának ügyvezető igazgatója, aki több mint 30 éve jó barátja a drámaírónak, egyszerűen fogalmaz: „Koljada egy egyszemélyes színház.”

SIEMENS

Innovációk világhálózata

Nyikolaj Koljada, ahogy ő maga is megerősíti egy nyilatkozatában, tudatosan illeszkedik az orosz irodalmi tradícióba, műveiben felvállaltan idézi meg a gogoli, csehovi, dosztojevsziji világot. Bizonyára nem véletlen, hogy az íróasztala fölötti polcon Csehov csíptetője mellett Gogol mellszobra áll. Hősei orosz kisemberek, egyenes leszármazottai a Köpönyeg Akakij Akakijevicének vagy a Holt lelkek Csicsikovjának. Realista alakok a groteszk valóság fogságában. A reménytelen közegben a hősök kiszolgáltatottá válnak, a cselekvés képessége nem adatik meg nekik. De a katarzis lehetősége megmarad.



Ha ez még nem volna elég, Koljada havonta egyszer-kétszer levest főz a nézőknek. A Leves Nap, ahogy az író elnevezte, reklámfogás, melynek célja, hogy új nézőket toborozzon a színháznak. „Csinálok két kondér borscsot és felszolgálom a nézőknek az előadás előtt. A levestért nem kell fizetni. Az előadásra 150 rubelbe (kb. 1200 Ft) kerül egy jegy. Az emberek eljönnek, majd azt mondják, 'Hát nem nagyszerű? Ma Nyikolaj Koljada etetett velem levest!'”

Évekkel ezelőtt azon egyszerű okból kezdett rendezni, hogy a darabjait olyannak lássa a színpadon, amilyenek megírta őket. A rendező Koljada a drámaíró Koljada hú mása. Annak a paradoxonnak a művésze, amely szerint a szépség jelen van a szörnyűségben, ahogy a szépségben mindig van valami szörnyű. Képletesen fogalmazva, Koljada a nézőket sziklaszirt szélére vezeti, egy durva mozdulattal lerúgja őket a peremről, majd a színházi mágia gyors, katartikus

aktusával visszarántja őket. „Koljada vibráló színházat hozott létre. Talán nem osztjuk esztétikai nézeteit, de nem maradhatunk közömbösek azzal szemben, amit megteremt.” – mondja a baltimore-i Nemzetközi Színház Fejlesztési Központ igazgatója, Philip Arnoult.

*(A The Moscow Times cikkét
Orbán Eszter fordította)*



„Színházban dolgozni és szerénynek lenni egyszerre lehetetlen. A szerénység – egyenes út az ismeretlenség felé.”

(Részletek Nyikolaj Koljada nyilatkozataiból)



ÖNÉLETRAJZ- MOZAIK:

Na ugye, tudom én, hogy mit beszélek: ha jobbra fordulsz, mindenképp a Kursz ki pályaudvaron találod magad. Bánatos voltál, Venyicska, itt, ezekben az utcácskákban, földi hívságokra vágytál – hát most megkapod őket...Hagyd abba – torkoltam le önmagamat -, kellenek is nekem a te hívságaid! Vagy tán azt hiszed, hogy az emberek hiányoznak nekem? Mit is mondott a Megváltó a saját édes mamájának, na mit? Hát azt, hogy „Mi közöm hozzád?”. Nekem meg aztán főleg mi közöm hozzájuk, kik gonosz, hiábavaló foglalatosságot űznek? Inkább nekidőlök hát ennek az oszlopnak, és behunyom a szemem, hogy ne legyen olyan hányingerem...

- *Persze, Venyicska, persze* – dalolta valaki a magasban, halkan és gyengéden -, *hunyd csak le a szemed, hogy ne legyen olyan hányingered. Ó! Megismertem őket! Újra ők azok! Az Úr angyalai! Ti vagytok megint!...*
- *Hát persze, hogy mi vagyunk* – szólt ugyanaz a gyengéd hang.
- *Tudjátok, angyalkáim?...* – kérdeztem tőlük, szintén nagyon halkan.
- *Mit kéne tudnunk?* – dalolták az angyalok.
- Nehéz a lelkem...
- *Tudjuk, hogy nehéz* – válaszolták az angyalok. – *Járkálj egy kicsit, attól könnyebb lesz, fél óra múlva, meglásd, a bolt is kinyit; igaz, vodkát csak kilenctől árulnak, de vörösborral azonnal kaphatsz...*
- *Vörösbor?*
- *Igen, vöröset* – ismételték kántálva az Úr angyalai.
- *Jó hűvöset?*
- *Persze, hogy hűvöset...*
- Ó, egészen izgatott lettem!...
- Azt mondjátok, járkálj csak, járj, attól könnyebb lesz. De hisz járni sincs kedvem... Magatok is tudhatjátok, hogy az én állapotomban mit jelent az, ha járni kell... No, erre elhallgattak az angyalok. Majd újra rázendítettek:
- *Ne tétovázz: térj csak be a restibe. Talán ott lehet kapni valamit. Tegnap este még volt ürmös. Csak nem itták meg egy este az egészet!*
- Jó, jó, megyek. Mindjárt megyek és megtudom. Köszönöm nektek, angyalkák. Erre ők egész halkán ezt kántálták:
- *Egészségedre, Venya...*
- Majd nagyon gyöngéden ezt:
- *Semmiség...*

Venedikt Jerofejev: *Moszkva-Petuski* (részlet) ford. Vári Erzsébet

Tizenöt éves voltam, amikor Presznogorkovka faluból elutaztam Szverdlovszkba. Ebben a faluban csupán egy édesvízű és egy sós tó van, az egyik élő, a másik holt. Az én életem is olyan, mint ez az ikertó.

Felvettek a színházi főiskolára, aztán a drámai színházba. Majd elmentem katonának, és amikor visszatértem, már nem volt mit játszani és elkezdtem keményen inni. A piálás miatt kidobtak a színházból.

Még ugyanabban az évben felvettek Moszkvában az Irodalmi főiskolára, Sugajev osztályába, isten nyugtassa, próza tagozatra. Sugajev mindig kinevette a darabjaimat. Mindaddig, amíg harmadéves koromban meg nem írtam a Zalogosdi című drámát, amelyet 1987-ben egyszerre mutatott be száz színház.

Egy csomó pénz hullott az ölembe akkor, hirtelen gazdag ember lettem. Abahagytam az ivást, elutaztam külföldre, beléptem az Írószövetségbe. És a híres moszkvai Szovremennyik Színház bemutatta a Murlin Murlot, Galina Volcsek rendezésében.

Azóta írtam kb. 85 darabot, tegnap fejeztem be a 86-at. Mindenki rajtam nevet, hogy „Te vagy az uráli Lope de Vega.”

Én viszont azt hiszem, hogy Tennessee Williamsnek igaza volt, amikor azt mondta, hogy a művész nem más, mint energia. Én nem azért írok sokat, mert grafomán vagyok. Ha nem írok legalább 6 darabot évente, nincs mit ennem, merthogy ezzel keresem a kenyerem.

De az én darabjaimban nincs költészet! A hőseim normális, boldogtalan emberek, akiket magam körül látok. Nem gondolkodom azon, hogy hogyan lehetne valami sötétebbet írni, valami piszkosat, amitől mindenki jól megijed és összecsinálja magát. Nem. Szerintem én az orosz irodalom hagyományait követve írok. Megaláztak,

megszomorítottak, elfeledett, boldogtalan emberek – ezek a hőseim. Csak róluk szabad írni, csak ez érdekes. Ezekről az emberekről mindent tudok, kedvesek nekem. De ez nem költészet.

Nagyon örülök annak, hogy darabjaim egyetlen nyugati előadásában sem volt a színpadon balalajka meg számovár, meg orosz népi arzenál. Egy német, francia vagy olasz néző nem fog azért fizetni, hogy azt nézze, hogy hadakoznak egymással az oroszok. A darabjaimban van valami általános emberi. A Murlin Murlo sem az orosz vidéki életről, hanem a magányról szól.





„Mint vidéki ember,
hiszek a sajtónak.”

A KOLIADA A VIDÉKI LÉTRŐL:

Azt mondják, hogy a vidék – lélekállapot és ízléshiány. Végül is nem mindegy, hol lakik az ember? Bár engem is gyakran becsap a saját ízlésem, igyekszem nem szverdlovszki lakos lenni, hanem – elnézést a patetikus fordulatért – világpolgár, bár ez olykor igen nehéz. Tudom, már rég el kellett volna mennem ebből a városból, de lusta vagyok. Meg végül is mi- nek?

Szóval arról kellene beszélnem, hogy miért nem utazom el Jekatyerinburgból. Tetszik nekem ez a város, pezseg benne az élet. Ha azt nézzük, hogy mi van Jekatyerinburg színházaiban, akkor ez egy európai főváros. Van egy csomó fesztivál, van egy kortárs drámaközpont, minden hónapban van egy színházi maraton,

amikor reggeltől estig tizenkét darabot olvasnak fel. Egy kiváló költőnk azt mondta: „Jekatyerinburgban nincsenek hülyék. Azok mind elutaztak Moszkvába.” Senkire sem gondolt konkrétan, csak úgy mondta, anélkül, hogy bárkit meg akart volna sérteni. De tényleg, lehet, hogy mind elutaztak?

A TANÍTÁSRÓL:

„Van hely mindenkinek” – mondtam sok évvel ezelőtt egy írónak. Amire ő így válaszolt: „Nem, nem jut hely mindenkinek” Nem hittem neki. 1994 óta tanítok a jekatyerinburgi színházi főiskolán. És boldog vagyok. Nekem nincsenek gyerekeim, nem is lesznek. De vannak tanítványaim, akik olyanok, mintha a gyerekeim lennének. A sikereiknek jobban örülök, mint a sajátomnak. A napokban felhívott valaki egy tekintélyes moszkvai színházból, bemutatkozott, én meg - felfuvalkodott hóllyag - kifakadtam örömben: „Hát ez igen nagyszerű, már tíz darabom megy

ÖNARCKÉP:

Moszkvában, ez lesz a tizenegyedik”. Mire a művészeti titkár közölte, hogy csupán a tanítványom, Vaszilij Szigarev telefonszámát szeretné elkérni, mert bemutatják a Fekete tej című darabját. Elnevettem magam. Magamat nevettem ki, öntelt idiótát, és boldog voltam, hogy Vaszja sorsa szépen alakul.

(ford. Tompa Andrea)

BEJEGYZÉS KOLIADA HONLAPJÁN, A VENDÉGGÖNYVBEN:

Maga, Nyikolaj Koljada, egy szarházi besúgó faszkalap, aki a leszarja a szegény orosz nőket. Maga nem más, mint Murlin Murlo. Hányingert kapunk már attól is, hogy írunk magának. Maga egy szarcsimbók. (Jaroslávi asszonyok egy csoportja)

Úgy tűnik, burokban születtem. Általában gyorsabban fogom fel a dolgokat, mint az emberek nagy része. Az intézetben egyik tanárom, látva, hogy én, a vidéki fiú milyen link vagyok és erőszakos, ezt mondta: „Koljada, maga ahhoz az emberhez hasonlít, aki a csúcsgalamban felszáll a villamosra, ahol egy darab hely nincs, és egy perc múlva nemcsak hogy helyet talál magának, de ráadásul a lehető legjobbat, az ablak mellett.” Én igyekszem mindent gyorsan csinálni, egymagam. Nem bízom senkiben, mert szerintem gyorsabb is és jobb is vagyok, mint a többiek. Ezért a szerkesztőségben (Urál folyóirat – a szerk.) engem nem nagyon szeretnek. Ha meg bemelegyek a próbára, és a díszlet még nem áll, akkor fogom magam és felrakom, aztán felmosom a padlót, nem várok takarító-nőre, nem esik le a gyűrű az ujjamról; főzők a színészeknek teát meg kávé, csak haladjunk, próbáljunk. Nincs időm, muszáj sietnem, nagyon kevés van hátra az életből, tényleg nagyon kevés.

KIS ISMERETTERJESZTŐ SZÓSZEDET FIATAL SZÍNHÁZLÁTOGATÓKNAK

TASZSZ – rövidítés: Tyelegrafnoje Agensztvo Szovjetszkovo Szozjuza (Szovjet Szövetségi Távirati Iroda) Az egykori Szovjetunió Távirati Irodája

GLASZNOSZTY ÉS PERESZTROJKA – A peresztrojka, azaz (gazdasági-társadalmi) átalakítás néven közismert gorbacsovi reformprogram összetevője volt a „glasznoszty”, azaz a (politikai) nyíltság, ami a korlátozások feloldását jelentette az általános üzleti és politikai tevékenység terén. Mihail Gorbacsov a piaci normákat próbálta meg finoman elindítani a Szovjetunió gazdaságában.

KURSZK – orosz város Moszkvától 551 km-re délre, az ukrán határ közelében. 1943-ban a II. világháború és a történelem legnagyobb tankcsatájának helyszíne volt. Egyes történészek szerint a kurszki csata nagyobb hatással volt a Szovjetunió végső győzelmére, mint a sztálingrádi. Ma atomreaktóról híres, amelyben a 20 éve balesetet szenvedett Csernobil-4. blokk típusát használják. A világon található összesen 16 ilyen reaktorblokkból négy Kurszokban működik.

SIPILOVSK – fiktív vidéki város, feltehetően az Urál-vidéken, Szibéria nyugati részén. Ez a terület ma Oroszország leginkább iparosított régiója, s mint ilyen, egyben egyik legszennyezettebb területe is.

A TRANSZ-SZIBÉRIAI EXPRESSZ – A Transz-Szibériai vasutat 1891-1916 között építették, hogy meg tudják védeni Oroszország csendes-óceáni területeit. Oroszul ezt a területet 'Dalnij Vosztoknak', azaz távol-keletnek hívják. A Szentpétervár- Vlagyivosztk fő útvonalat már 1903-ban befejezték, de ebben sok átmeneti szerkezet és épület volt, így további 13 évbe telt míg a végleges hidakat, alagutakat és vasútállomásokat mind befejezték. A vasúti pálya 9288 km hosszú, a pályán a leghosszabb híd 2612 méter, amely az Amur folyó fölött ível át. A Transz-Szibériai 10 időzónán és 16 nagy folyón halad keresztül és 87 város mellett halad el; a pálya 207 kilométeren keresztül a világ legnagyobb édesvízi tava, a Bajkál tó partján fut.

Vanga – valójában Vanga (eredeti neve Vangelija Pandeva Guscserova), vak bolgár jósnő. 1911. január 31-én született és néha ijesztően meg tudta jósolni a távolban vagy a jövőben lezajló eseményeket. Háza előtt sok évtizeden át valóságos tömeg gyülekezett mindennap, így egy idő után a dolgok odáig fajultak, hogy állami szerv árulta a „jegyet” azoknak, akik Vangát látni, hallani akarták. A következő évszázadokra több, súlyos katasztrófát jósolt.

1942 áprilisában figyelmeztette III. Borisz bolgár cárt, hogy vigyázzon augusztus 26-án - minden esztendőben. Ő nem hallgatott rá. 1943. augusztus 26-án ölték meg a merénylők...

1994-ben megjósolta az oroszok sok ezer áldozatot követelő csecsenföldi támadását. Azt is hozzátette, hogy ez is sietteti majd az orosz birodalom széthullását.

Megmondta a Vanga...!

És volt egy olyan jóslata is, amely bennünket, magyarokat érinthet. 1979-ben ugyanis azt mondta: kétszáz év múlva az emberiség felveszi a kapcsolatot a kozmikus idegenekkel, és ebben a kapcsolatfelvételben a jelek vételét és megfejtését magyarok végzik majd el.

OROSZORSZÁGON DELÜL TÁVOLSÁGOK:

Leningrád – Moszkva 733 km
Kurszk – Moszkva 551 km
Moszkva – Jekatyerinburg kb. 1800 km



★ SZOVJETUNIÓ (1922-1991) ÉLT 69 ÉVET. - TÖRTÉNELMI ÁTTEKINTÉS A SZOVJETUNIÓ 'VÉGNAPJAI RÓL'

- | | |
|-------------------------------------|--|
| 1982. NOVEMBER 10. | - Brezsnyev halála, a vég kezdete |
| 1984. FEBRUÁR 9. | - Jurij Andropov pártfőtitkár halála (16 hónappal hatalomra kerülése után) |
| 1985. MÁRCIUS 10. | - Konsztantyin Csernyenko pártfőtitkár halála (13 hónapig volt a Szovjetunió vezetője) |
| 1985. MÁRCIUS 11. | - a 'fiatal', 54 éves Mihail Gorbacsov kerül hatalomra, a 'vének uralmának' ezzel vége. Beindul a glasznoszty és peresztrojka |
| 1991. AUGUSZTUS 19. | - puccskíséret Mihail Gorbacsov ellen |
| 1991. DECEMBER 8. | - Jelcin, mint az Orosz Föderáció elnöke az ukrán és belorusz elnökökkel együtt kijelenti, hogy a Szovjetuniót felszámoltnak tekintik, s létrehozzák helyette a Független Államok Közösségét |
| 1991. DECEMBER 10-12. | - Ukrajna, Belorusszia és Oroszország semmisnek nyilvánítja a Szovjetunió megalakulásáról szóló 1922. december 30-i szerződést. |
| 1991. DECEMBER 25. 10 ⁴⁵ | - Gorbacsov lemond szövetségi elnöki tisztségéről. |



Örkény István Színház 2006.
Felelős kiadó: Szirtes Tamás
Művészeti igazgató: Mácsai Pál
Szerkesztő: Orbán Eszter
Fotó: Gordon Eszter
Grafika: Bagossy Levente
Nyomda: deMax Művek Kft.